

πρόσωπα/πολιτισμός

► **Τιτάνια Ματίνα. συγγραφέας**

Θέλξεις

■ Συνέντευξη στον Κώστα Στοφόρο

«Κι εκείνη
μοσχοβόλαγε άρωμα
και κρόκο, λαγνό
γλωσσοπιπίλισμα,
σπατάλη και
απληστία»

► **Πως προέκυψαν οι Θέλξεις και σε τι παραπέμπει ο τίτλος;**

Οι *Θέλξεις* αποτελούνται από μικρά δοκίμια γύρω από τον ερωτισμό των γυναικών, αλλά και το ανδρικό φαντασιακό σχετικά με τη γυναικεία σεξουαλικότητα στην ελληνική αρχαιότητα. Το βιβλίο μιλάει για γυναικείες φιγούρες τρυφερές, συζύγους και ερωμένες, αστές, αλλά και ιερόδουλες, πόρνες και εταίρες, που επιστράτευαν την γοητεία τους για να αντεπεξέλθουν στους ρόλους που είχε προκαθορίσει για αυτές μια κοινωνία κατ' ουσίαν ανδροκρατική.

► **Έχουμε κατανοήσει σήμερα τη θέση των γυναικών στην αρχαιότητα; Δίνεις ένα βάρος στις εταίρες. Γιατί;**

Ίσως δεν έχουμε κατανοήσει ακριβώς τη θέση των γυναικών. Σε πολλές πόλεις-κράτη της ελληνικής αρχαιότητας, και κατεχοχίτη στην Αθήνα του 5ου π.Χ. αιώνα, η θέση της γυναίκας ήταν υποβαθμισμένη. Για παράδειγμα, στην Αθήνα της Κλασικής Περιόδου, η δημοκρατία μοίραζε στους άνδρες πολίτες πολλά και εξαιρετικά δικαιώματα, τα οποία όμως στερούσε από τις γυναίκες. Ο κοινωνικός προορισμός των αστών γυναικών ήταν ο γάμος και η τεκνοποίηση και το θεσμικό πλαίσιο της πόλης τις καταδίκασε στη σιωπή εντός του οίκου. Από την άλλη πλευρά, οι εταίρες ήταν δούλες αναγνωρισμένης ωραιότητας, που εξασφάλιζαν καλή ζωή εφόσον πλούσιοι εραστές εξαγόραζαν την ελευθερία τους. Οι εραστές αναλάμβαναν να τις συντηρούν πολυτελώς, προκειμένου να απολαμβάνουν τις σεξουαλικές τους υπηρεσίες. Έτσι, ως ιστορική φιγούρα, η εταίρα βρισκόταν στον αντίποδα της συζύγου. Της επιτρέπονταν ελευθεριότητες, η συμμετοχή στα συμπόσια, η συναναστροφή με εκλεκτές φυσιογνωμίες του δημόσιου βίου. Γι' αυτό, πολλές ήταν μορφωμένες. Ήταν όμως πιο ευτυχισμένες από τις νόμιμες συζύγους; Η ομορφιά που εξασφάλιζε την ευζωία τους είχε ημερομηνία λήξης. Εξάλλου, ποτέ μια εταίρα δεν είχε τη δυνατότητα να κερδίσει το κοινωνικό status μιας αστής. Γνωρίζουμε αρκετές περιπτώσεις εταίρων που κάποια στιγμή σύρθηκαν στα δικαστήρια από τους ίδιους τους πρώην εραστές τους. Και πολλές βρήκαν κακό τέλος.

► **Ο Ηρόδοτος φαίνεται να έχει ιδιαίτερη σημασία για σένα. Τι είναι αυτό που τον κάνει να ξεχωρίζει;**

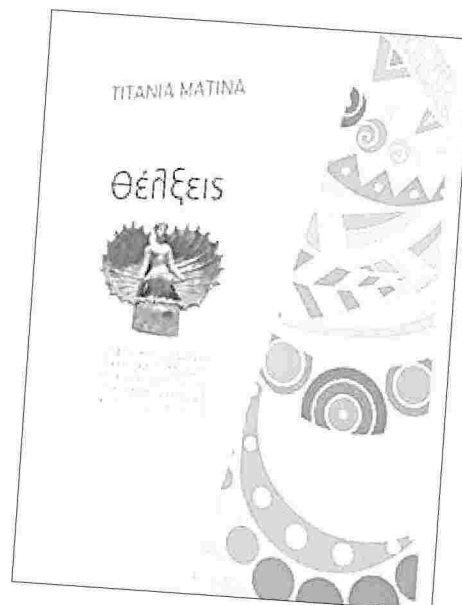
Λόγω της καταγωγής του και των ταξιδιών του σε σχεδόν ολόκληρο τον τότε γνωστό κόσμο, ο Ηρόδοτος έχει μια πολυπολιτισμική και διαπολιτισμική ματιά. Παρατηρείται ήδη, αλλά και τον κοινωνικό ρόλο των γυναικών σε διαφορετικές κοινωνίες. Πολύ τον γοήτευαν οι γυναίκες σε μικρής κλίμακας πολιτισμούς κοινοτικής οργάνωσης, συχνά με έθιμα πολυγαμίας, όπου οι σεξουαλικές ελευθερίες μοιράζονταν ισότιμα σε γυναίκες και άντρες. Θαυμάζει την λάμψη, την πραγματική ελευθερία και τον αυθεντικό ερωτισμό των ανώνυμων γυναικών

Είναι μερικά βιβλία που αποκτάς μαζί τους μια ξεχωριστή σχέση, όπως και με κάποιους από τους ανθρώπους που γνωρίζεις. Όταν πήρα στα χέρια μου τις *Θέλξεις* που έχει γράψει η Τιτάνια Ματίνα και διάβασα τον υπότιτλο «*βαφές και υφάνσεις -τέχνες και διαδρομές- όνειρα γοητείας στα αρχαιοελληνικά κείμενα*», το άνοιξα με μεγάλη περιέργεια, που μετατράπηκε σε μια βουτιά σε έναν κόσμο που εν πολλοίς μου φανερωνόταν για πρώτη φορά. Πραγματικό

σε φυλές της Σκυθίας ή της Αφρικής. Ο Ηρόδοτος νομίζω ότι είδε την γυναίκα με πραγματική ενσυναίσθηση.

► **Πιστεύεις πως συλλαμβάνουμε τον τρόπο που η αρχαιότητα αντιμετώπιζε το θέατρο; Δυστυχώς, τα αρχαία θεατρικά έργα τα αντιμετωπίζουμε κατ' ουσίαν κειμενοκεντρικά. Βρισκόμαστε σε απόσταση από αυτό που θα πρέπει να ήταν, τότε, μια θεατρική παράσταση, η οποία είχε μάσκες (γιατί ακόμη και τους γυναικείους ρόλους άντρες τούς υποδύονταν), μουσική, όρχηση του Χορού, πολύ πιθανά και αργές, μεγαλοπρεπείς, τελετουργικές κινήσεις των υποκριτών. Το ιεροπρεπές ιαπωνικό θέατρο Νο, που διατηρεί μακράιωνες πα-**

αναγνωστικό ταξίδι, σε ένα βιβλίο που σου γεννά ιδέες, σε παρακινεί να ψάξεις κι άλλο, σου φανερώνει αθέατες πτυχές της Ιστορίας, κλονίζει βεβαιότητες και στερεότυπα. Ο κόσμος των γυναικών, σχεδόν πάντα υποτιμημένος, ουσιαστικά απών από τα βιβλία της Ιστορίας που αναλώνονται στις ζωές και τα κατορθώματα των μεγάλων ανδρών, ζωντανεύει με μοναδικό τρόπο μέσα από τις σελίδες αυτού του βιβλίου, που μπορώ να πω ότι το... ερωτεύτηκα!

ραδόσεις, μάλλον βρίσκεται πλησιέστερα στην συνθήκη της αρχαιότητας.

Ένα άλλο στοιχείο που έχει ενδιαφέρον είναι ότι οι σύγχρονες παραστάσεις συνήθως υποβαθμίζουν τον ρόλο του Χορού, ο οποίος είχε τεράστια σημασία στην Αθήνα της Κλασικής Περιόδου, καθώς αντιπροσώπευε τη φωνή των πολλών, τη φωνή της δημοκρατικής πόλης.

Και οπωσδήποτε, η σύγχρονη εμμονή μας με την Επίδουρο δεν μας αφήνει να αντιληφθούμε εύκολα τις συνθήκες στις οποίες παιζόταν το θέατρο της περιόδου της ακμής. Ξεχνάμε ότι οι μεγάλοι τραγικοί και κωμωδιογράφοι του 5ου π.Χ. αιώνα προέρχονταν από την Αθήνα και ότι στην Αθήνα έδιναν τις παραστάσεις τους. Κατεχοχίτη, στο θέατρο του Διονύσου, κάτω από την Ακρόπολη. Την περίοδο εκείνη, το θέατρο αυτό δεν ήταν καν επιμαρμαρωμένο. Το κοινό έβλεπε τα έργα από τα βραχάκια, στη διάρκεια του τετραήμερου φεστιβάλ των Μεγάλων Διονυσίων, την άνοιξη. Κάθε μία από τις τρεις πρώτες μέρες είχε τρεις τραγωδίες συν ένα σατυρικό δράμα, ενώ η τέταρτη μέρα είχε τρεις κωμωδίες. Οι παραστάσεις άρχιζαν με την ανατολή του ήλιου και δεν υπήρχαν ούτε ηλεκτρικό, ούτε τεχνητοί φωτισμοί, ούτε μεγάφωνα. Παρακολουθούσαν όλοι με πραγματική προσήλωση τις παραστάσεις; Ας προσπαθήσουμε να σκεφτούμε τη σύνθεση του κοινού. Την περίοδο της ακμής, η Αθήνα είχε, ας πούμε, τριάντα χιλιάδες πολίτες. Από αυτούς δεν θα πήγαιναν πέντε χιλιάδες στο τετραήμερο θεατρικό φεστιβάλ; Και μιλάμε για πολίτες που θα έρχονταν, ασφαλώς, και από την Οινόη και από την Ανάβυσσο, από μεγαλύτερες αποστάσεις δηλαδή. Αυτοί θα έφταναν στο θέατρο με πρόχειρα στρωσίδια υπό μάλης, και φυσικά με το κολασιό και το κρασάκι τους. Γιατί για γιορτή προς τιμήν του Διονύσου επρόκειτο.

► **Δεν θα μπορούσε το μάθημα της Ιστορίας και των Αρχαίων να γίνει πιο θελκτικό αν αξιοποιούνταν πληροφορίες σαν αυτές που περιέχει το βιβλίο σου;**

Δεν νομίζω ότι το σχολείο χρειάζεται να δίνει στους μαθητές λεπτομέρειες σαν κι αυτές που περιέχονται στις *Θέλξεις*. Υπάρχουν χιλιάδες πράγματα που μπορεί κανείς να μάθει και να ανακαλύψει αφού τελειώσει το σχολείο. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα έπρεπε να αποβλέπει στην προσφορά μιας ευρύτερης καλλιέργειας, ώστε να μπορεί κανείς να αναπτύξει τα ενδιαφέροντα και τα ερωτήματά του μετά την αποφοίτηση από το σχολείο. Αν καταφέραμε να δίνουμε στα παιδιά μια πραγματική πρόγευση της κριτικής ματιάς των ομηρικών επών, του Ηρόδοτου ή των τραγικών ή της κωμωδίας, θα ήμουν ευτυχής. Αντιθέτως, πολύ φοβάμαι ότι πολύ ευρύτερες συνθήκες σήμερα (όπως η συχνά καταστροφική επιρροή των mass media) οδηγούν σε στείρα προγονοπληξία και τυπολατρία, που μόνον δεινά προσιωνίζονται.